

LANKARAKENNE - VALUANKKUREIDEN

EUROKOODIN MUKAINEN MITOITUS JA KÄYTTÖOHJE

Liittyy käyttöseloste tyyppi 5B - EC 2 kiinnitysosa
Mitoitus ja käyttöohje revisioitu 18.06.2014 SJ REV C

1. Metalliosan toimintatapa

Lankarakenne valuankkuri on betoniin ennen sen kovettumista asennettava kiinnike, jota betonin kovetettua voidaan kuormittaa kiinnikkeen sisäkierteisestä tartuntaosasta.

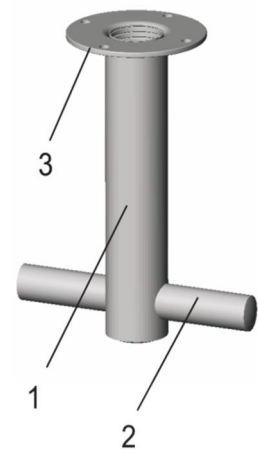
2. Metalliosat, niiden mitat ja materiaalit

2.1 Materiaalit ja standardit

Lankarakenne valuankkuri koostuu, tyypistä riippuen kahdesta tai kolmesta osasta, joita ovat runko, harus ja etulevy. Rungon raaka-aineena on automaattiteräs 11SMnPb30 (EN 10277-3) tai S355JO+N (EN 10025). Haruksen (=harustappi) raaka-aine on S235JR+AR+C (S235JRG2+C) mukainen teräs (EN 10277-2). Valuankkurein asentamista varten tarvittava etulevyn raaka-aineena on, asennustavasta riippuen joko DX51D+Z275MAC (EN 10142) mukainen teräs tai polyeteeni HPDE HMA 025. Sini- ja keltapassivointi on ISO 2081 Fe/Zn 5/A mukainen.

Ruostumattomasta teräksestä valmistettujen valuankkureiden rungon ja haruksen raaka-aineena on 1.4305 (EN 10088-3) mukainen teräs. Etulevyn raaka-aineena on EN 1.4301 mukainen teräs.

Haponkestävästä teräksestä valmistettujen valuankkureiden rungon ja haruksen raaka-aineena on 1.44004 (EN 10088-3) mukainen teräs. Etulevyn raaka-aineena on EN 1.4301 mukainen teräs.

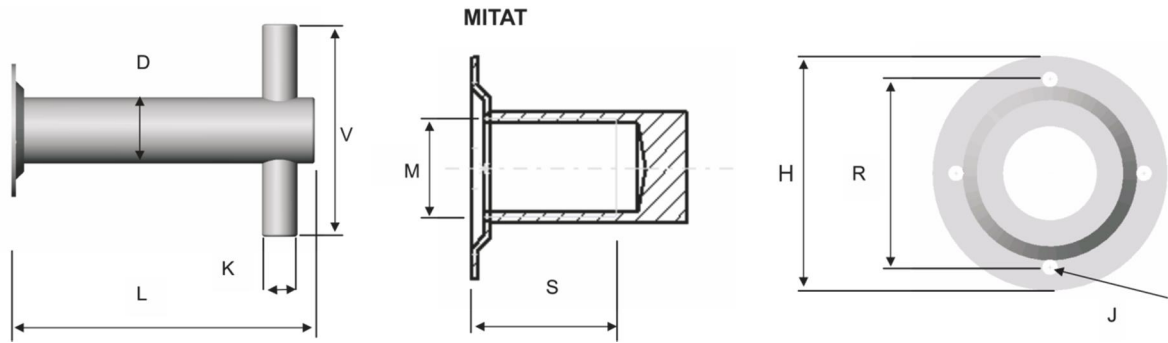

- 1 RUNKO
- 2 HARUS
- 3 ETULEVY

Taulukko 1. Valuankkurien osien materiaalit

RUNKO Terästanko	11SMnPb30	VASB, VASD, VAN, VAND, VASBS, VASDS, VANS, VANDS	EN 10277-3
	1.4305	VASBR, VASDR, VANR, VANDR	EN 10088-3
	1.4404	VASBH, VANH	EN 10088
	S355JO + N	VASB, VASD, VAN, VAND, VASBS, VASDS, VANS, VANDS	EN 10025
HARUS Terästanko	S235JR + AR + C (S235JRG2 + C)	VASB, VASD, VAN, VAND, VASBS, VASDS, VANS, VANDS	EN 10277-2
	1.4301	VASBR, VASDR, VANR, VANDR	EN 10088
	1.4404	VASBH, VANH	EN 10088
ETULEVY Teräslevy	DX51D + Z275MAC	VASD, VAND, VASDS, VANDS	EN 10142
	1.4301	VASDR, VANDR	EN 10088
Polyeteeni	HDPE HMA 025	VASB, VASD, VAN, VAND, VASBS, VASDS, VANS, VANDS, VASBR, VASDR, VANR, VANDR, VASBH, VANH	

2.2 Valuankkureiden mitat

TALUKKO 2. Valuankkureiden mitat [mm].

KOKO	M	L (+0/-0,5)	D	S (+/- 3)	K	H	R	J	V (+/- 2)
10 x 60	10	57	13	15	8	35	27	3,3	50
12 x 50	12	47	16	15	9	45	35	3,3	60
12 x 70	12	67	16	20	9	45	35	3,3	60
16 x 50	16	47	20	15	10	50	40	3,3	80
16 x 70	16	67	20	25	10	50	40	3,3	80
16 x 90	16	87	20	25	10	50	40	3,3	80
16 x 100	16	97	22	25	10	50	40	3,3	80
20 x 100	20	97	25	30	12	50	40	3,3	100
20 x 120	20	117	28	30	12	50	40	3,3	100
24 x 130	24	130	32	36	15	57	47	3,3	100

3. Metalliosien valmistus

3.1 Valmistustapa

Runko-osat valmistetaan sorvaamalla. Harustapit katkaistaan ja muotoillaan epäkeskopuristimella ja liitetään runko-osaan kitkaliitoksella. Teräksiset EN 10142 mukaisesta aineesta valmistetut etulevyt valmistetaan epäkeskopuristimella ja liitetään ankkurin runko-osaan niittaamalla. Polyeteeni etulevy on valmistettu ruiskupuristamalla ja se liitetään ankkurin runko-osaan työpisteessä etulevyssä olevan kierteen avulla, jolloin se samalla suojaa kierrettä mahdollisilta epäpuhtauksilta.

3.2 Valmistusmerkinnät

Teräksiset valuankkurit, pinnoittamattomat sekä passivoitunut on tunnistettavissa, joko metallisesta etulevystä jossa on valmistajan leima ja kokomerkinä, tai etulevyä varten tehdystä olakkeen muotoisesta työstöstä joka sijaitsee ankkurin kierteiden puoleisessa päässä. Ruostumattomat ja haponkestävät ankkurit on tunnistettavissa runko-osassa olevista karhennuksista siten, että haponkestävissä malleissa on kaksi karhennusuraa rinnakkain ja ruostumattomasta teräksestä valmistetuissa malleissa on yksi karhennusura.

3.3 Laadunvalvonta

Laadunvalvonnan suorittaa Inspecta Sertifiointi Oy tai vastaava asiantuntija organisaatio joka raportoi suoraan Suomen betoniyhdistys ry:lle

4. Metalliosan kestävydet ja sallitut kuormat

Metalliosan ominaiskestävyydet on määritetty suoritettujen veto ja leikkauskokeiden perusteella. Samoja ominaiskestävyyksiä käytetään myös laskettaessa ruostumattomasta ja haponkestävästä teräksestä valmistettuihin valuankkureihin. Dynaamisille rasituksille mitoitus on aina selvitettävä erikseen.

Mitoituskestävyyttä määritettäessä käytetään laskentaperusteena ominaiskestävyyttä. Kiinnike tulee mitoittaa siten, että laskentakuorma ei ylitä mitoituskestävyyttä:

a) Vetorasituksissa	$F_{Rd} = N_{Rd}$
b) Leikkausrasituksissa	V_{Rd}
c) Yhdistetyssä veto- ja leikkausrasituksessa	$F'_{Rd} = N'_{Rd}$ ja V'_{Rd}

Edellä mainituissa ehdoissa ovat:

F_{Rd} = vetorasitusta aiheuttavan kuorman mitoitusarvo

N_{Rd} = normaalivoimankestävyyden mitoitusarvo

V_{Rd} = leikkausrasitusta aiheuttavan kuorman mitoitusarvo

F'_{Rd} = vetokestävyyden mitoitusarvo tilassa, jolloin samanaikaisesti vaikuttaa myös leikkausrasitusta

N'_{Rd} = normaalivoimankestävyyden mitoitusarvo tilassa, jolloin samanaikaisesti vaikuttaa myös leikkausrasitusta

V'_{Rd} = leikkauskestävyyden mitoitusarvo tilassa, jolloin samanaikaisesti vaikuttaa myös vetorasitusta

Kun kiinnikkeeseen vaikuttaa yksinomaan vetorasitusta, saadaan normaalivoiman mitoituskestävyys kaavasta: $N_{Rd} = N_{Ed} / 1,5$, jossa

N_{Ed} = kiinnikkeen ominaisvetorasituskestävyys (taulukko 3)

1,5 = metalliosan varmuuskerroin

Kun kiinnikkeeseen vaikuttaa yksinomaan leikkausrasitus, saadaan mitoituskestävyys kaavasta:

$$V_{Rd} = V_{Ed} / 1,5, \text{ jossa}$$

V_{Ed} = kiinnikkeen ominaisleikkauskestävyys (taulukko 4)

1,5 = metalliosan osavarmuuskerroin

Kun kiinnikkeeseen vaikuttaa samanaikaisesti sekä veto- että leikkausrasitus, saadaan mitoituskestävyys arvot seuraavasti:

Mitoitusvetokestävyys $N'_{Rd} = N_{Rd} (1 - V_{Rd} / N_{Rd})$

Mitoitusleikkauskestävyys $V'_{Rd} = V_{Rd} (1 - N_{Rd} / V_{Rd})$

Jollei tarkemmin osoiteta, saadaan sallittu kuorma jakamalla mitoituskestävyys luvulla 1,5. Mikäli voidaan osoittaa, että kiinnikkeeseen vaikuttava kuorma on pelkästään pysyvää (=staattista), saadaan sallittu kuorma jakamalla mitoituskestävyys luvulla 1,15.

RakMK:n mukaisessa kapasiteetilaskennassa käytetään taulukoissa 3. ja 4. esitettyjä kokeellisesti saatuja ominaisarvoja. Laskentakapasiteetti saadaan jakamalla kokeellisesti saatu ominaisarvo metalliosan varmuuskertoimella. Laskennassa raudoittamattomalle betonille metalliosan varmuuskertoimena käytetään arvoa 2 ja raudoitettulle betonille 1,5. Jollei tarkemmin osoiteta, saadaan sallittu kuorma jakamalla laskentakapasiteetti luvulla 1,6. Mikäli voidaan osoittaa, että kiinnikkeeseen vaikuttava kuorma on pelkästään pysyvää, saadaan sallittu kuorma jakamalla laskentakapasiteetti luvulla 1,2.

4.1 Lankarakenne valuankkureiden ominais- ja mitoituskestävyydet sekä sallitut kuormat [kN] betonista C20/25

Taulukko 3. Lankarakenne valuankkureiden vetokestävyys ominais- ja mitoitusarvot sekä sallitut kuormat [kN] betonista C20/25, (suluissa olevat arvot ovat VTT:n kokeissa saadut ominaisarvot ja niitä voidaan käyttää RAKMK:n mukaisissa kapasiteetilaskennoissa).

VALUANKKURI	Vetokestävyys [kN]		Sallittu kuorma [kN]
	Ominaisarvo	Mitoitusarvo	
VASB, VASD 10 x 60	30 (30,7)	20	13,3
VASB, VASD 12 x 50	12	8	5,3
VASB, VASD 12 x 70	35 (41,2)	23,3	15,5
VASB, VASD 16 x 50	12 (14,8)	8	5,3
VASB, VASD 16 x 70	25 (26,2)	16,7	11,1
VASB, VASD 16 x 90	30 (48,7)	20	13,3
VASB, VASD 20 x 100	30 (60,7)	20	13,3
VASB, VASD 24 x 130	75 (91,8)	50	33,3
VAN, VAND 16 x 100	40 (47,5)	26,7	17,8
VAN, VAND 20 x 120	75 (76,2)	50	33,3

Taulukko 4. Lankarakenne valuankkureiden leikkauskestävyyden ominais- ja mitoitusarvot sekä sallitut kuormat [kN] betonista C20/25, (sulussa olevat arvot ovat VTT:n kokeissa saadut ominaisarvot ja niitä voidaan käyttää RakMK:n mukaisissa kapasiteetilaskennoissa).

VALUANKKURI	Leikkauskestävyys [kN]		Sallittu kuorma [kN]
	Ominaisarvo	Mitoitusarvo	
VASB, VASD 10 x 60	16 (19,8)	10,7	7,1
VASB, VASD 12 x 50	16 (19,7)	10,7	7,1
VASB, VASD 12 x 70	16 (19,7)	10,7	7,1
VASB, VASD 16 x 50	12 (19,7)	8	5,3
VASB, VASD 16 x 70	25 (28,0)	16,7	11,1
VASB, VASD 16 x 90	25 (26,7)	16,7	11,1
VASB, VASD 20 x 100	45 (48,4)	30	20
VASB, VASD 24 x 130	95 (95,0)	63,3	42,2
VAN, VAND 16 x 100	40 (46,3)	26,7	17,8
VAN, VAND 20 x 120	75 (80,6)	50	33,3

Taulukko 5. Sallittu valuankkuriin kohdistuva pystysuora kuorma kun sitä käytetään nostoelimenä (=elementin sallittu paino) [kN] nostokulman arvoilla 0°, 30°, 60° ja valuankkuriin kohdistuva sallittu leikkausvoima nostokulmalla 90°, betoni K25.

VALUANKKURI	Nostokulma (=nostovaijerin ja pystysuoran välinen kulma)			
	90° (=sallittu leikkausvoima)	60°	30°	0° (=pystysuora nosto)
VASB, VASD 16 x 70	7,0	3,0	5,1	6,6
VASB, VASD 16 x 90	6,7	3,2	5,9	8,5
VAN, VAND 16 x 100	11,6	5,1	9,0	11,9
VAN, VAND 20 x 120	20,2	8,7	14,8	19,1
VASB, VASD ¹⁾ 24 x 130	23,8	10,3	17,7	23,0

1) Tulokset otettu tutkimustuloksesta BET9756

5. Metalliosan käyttö

5.1 Käytön rajoitukset

Kiinnityksessä tulee käyttää vähintään kahta (2) ankkuria. Yhden kiinnikkeen peittäessä ei rakenneosaa tai laite saa irrota, joka merkitsee sitä, että muille ankkureille tuleva kuorma ei saa ylittää kaksinkertaista kiinnikkeen mitoituskestävyyttä.

Lankarakenne valuankkureiden runko-osaan ei saa suorittaa hitsaamalla tehtäviä liitoksia, mutta tarvittaessa voidaan harukseen suorittaa liitoksia myös hitsaamalla.

Nimellinen betonipeite määräytyy ympäristön rasitusluokan mukaisesti.

5.2 Metalliosan sijoittaminen

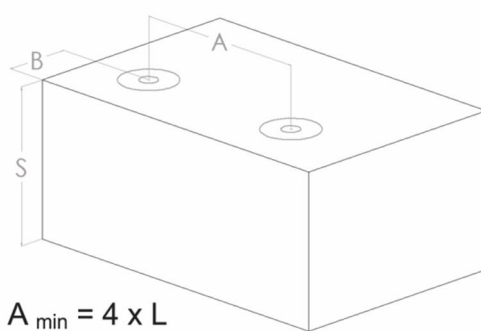
Asennuksessa tulee huolehtia siitä, että metalliosa sijoitetaan suunniteltuun paikkaan kulloinkin kyseessä olevan asennustoleranssin tarkkuudella. Metalliosa on asennettava niin syväälle, ettei mikään kiinnikkeen osa jää kiinnitysalustan pinnan yläpuolelle, vaan korkeintaan sen kanssa tasaan. (Katso kohta 5.2.2)

5.2.1 Kiinnitysalustalle asetettavat vaatimukset

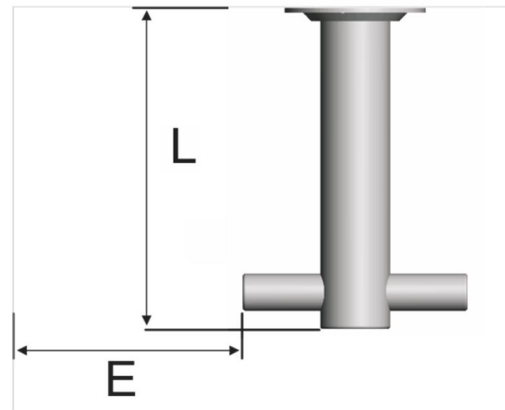
Lankarakenne ankkureita tulee käyttöselle mukaisesti käyttää betonissa, joka on kiviainesohjeen BY43 mukaista. Kiinnitysalustana olevan betonin alin sallittu lujuusluokka, johon tämän käyttöohjeen arvot pätevät, on C20/25. Mikäli ankkuria käytetään betonissa, jonka lujuus on alle C20/25, on ankkurin lujuusominaisuudet tutkittava erikseen. Mikäli betonin lujuusluokka ylittää luokan C20/25 käytetään niitä arvoja, jotka on annettu betonille C20/25. Mikäli betonin lujuusluokka ylittää luokan C20/25 ja halutaan ylittää annettuja arvoja, tulee kuormituslaskelmien perustua käytännön kokeisiin, kulloinkin kyseessä olevalla betonilujuudella, koekuormitusten jäljitellessä mahdollisimman tarkoin aiottua kuormitusta. Jos betoni ei kiinnitettä kuormittaessa ole vielä saavuttanut suunniteltua lujuutta, käytetään kuormituksia määritettäessä sitä lujuutta, joka betonilla kuormitushetkellä on.

5.2.2 Menetelmän vaatimat pienimmät reuna- ja keskiöetäisyydet

Asennuksessa tulee ankkurin etäisyyden lähimpään vapaaseen reunaan olla vähintään kaksi (2) kertaa ankkurin asennussyvyyden pituinen matka. Kahden ankkurin välisen pienimmän etäisyyden tulee olla vähintään neljä (4) kertaa ankkurin asennussyvyyden pituinen matka. Kiinnitysalustan vahvuus pitää olla vähintään 1,5 kertaa ankkurin asennussyvyys.

$$\begin{aligned} A_{\min} &= 4 \times L \\ B_{\min} &= 2 \times L \\ S_{\min} &= 1,5 \times L \end{aligned}$$

Taulukko 6. Asennuksessa huomioitavat ankkurien pienimmät reuna- ja keskiöetäisyydet sekä kiinnitysalustan minimi vahvuus.

KOOT	A _{min} [mm]	E _{min} [mm]	S _{min} [mm]
10 x 60	240	145	90
12 x 50	200	130	75
12 x 70	280	170	105
16 x 50	200	140	75
16 x 70	280	180	105
16 x 90	360	220	135
16 x 100	400	240	150
20 x 100	400	250	150
20 x 120	480	290	180
24 x 130	520	300	195

Jos harus ei ole kohtisuoraan asennettu niin reuna- ja keskinäiseen mittaan tulee lisätä haruksen mitta jaettuna kahdella (V).

5.2.3 Kiinnitysalusta raudoitus

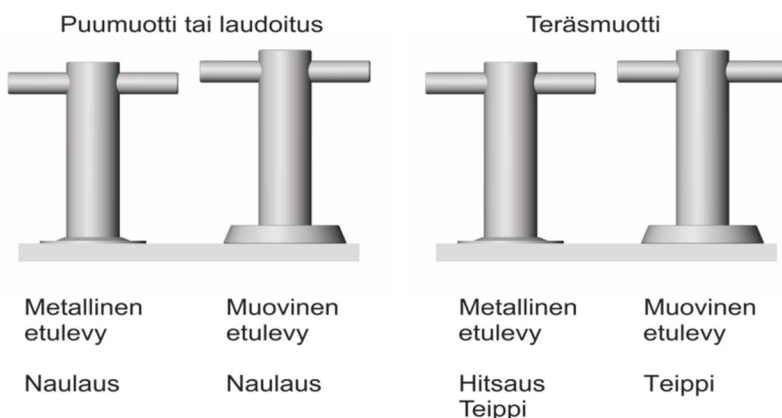
Valuankkurit on suunniteltu ja kestävyys on ilmoitettu raudoittamattomalle betonille. Valuankkuria käytettäessä suositellaan kiinnitysalustan raudoittamista valuankkurin kohdalla liitoksen sitkeyden varmistamiseksi. Käytettäessä kiinnitysalustan raudoitusta, tulee se suunnitella ja toteuttaa siten että valuankkuriin kohdistuvien voimien suuruus ja suunta huomioidaan.

6. Metalliosan asennus

6.1 Työn suoritus ja asennustoleranssit

Ankkuri asennetaan muottiin kiinnittämällä ne etulevystä sopivalla tavalla. Tällaisia ovat esim. naulaus, liimaus ja 2 – puoleinen teippi. Ilman etulevyä oleva malli (VASB) asennetaan esim. puristuskiinnityksellä raudoitukseen. Valuankkurit voidaan myös kiinnittää hitsaamalla ne haruksestaan, mikäli hitsaus raudoitukseen on sallittu. Asennuksessa tulee huolehtia siitä, että metalliosan kierreosa asettuu kohtisuoraan valun pinnan tasoon nähden.

Asennuksen yhteydessä tulee valmistua siitä, ettei betonoinnin yhteydessä ankkurin kierteisiin pääse betonimassaa tai muita kierteiden toimintaa haittaavia epäpuhtauksia. Tämä tapahtuu parhaiten suojaamalla ankkurin kierteet mieluiten kierteisellä tulpalla, joka asennetaan paikalleen itse ankkurin asennuksen yhteydessä.

7. Asennuksen valvonta

7.1 Metalliosan asennuksen valvonta

Työmaalla tulee työnjohdon valoa, että asennuksessa käytetään suunnitelmien mukaisia kiinnikkeitä ja että ne asennetaan tämän käyttöohjeen mukaisesti noudattaen suunnitelmien mukaisia asennustoleransseja. Jos kiinnike vahingoittuu asennuksessa, ei sitä tule käsitellä rakenteellisena kiinnikkeenä.

Betonoinnin aikana valvontaan, että betoni tiivistetään huolellisesti tarkoitukseen soveltuvalla menetelmällä, ja että tiivistyksen yhteydessä ei ankkuria väännetä irti kiinnityksestä.

8. Opastavia tietoja

8.1 Asennettaessa valuankkuri betonin pinnan tason alapuolelle

Mikäli ankkuri asennetaan kiinnitysalustan pinnan alapuolelle, suositellaan laitteen tai rakenneosan kiinnittämisen yhteydessä käytettäväksi asennusholkkia, jonka tehtävänä on ”täyttää” ankkurin ja kiinnitysalustan pinnan välinen etäisyys. Näin estetään tilanne, jossa kiinnityksessä käytettävän ruuvin kiristysmomentti kohdistuu ankkuriin ulosvetävänä voimana. Edellä kuvattu asennus on tyypillinen esim. käytettäessä muovisia etulevyjä.

8.2 Ankkurin käyttäminen nostoelimenä

Jos ankkuria käytetään nostamista varten, tulee nostaminen suorittaa siten, että elementistä kohdistuu ankkuriin ainoastaan pystysuora kuormitus. Taulukossa ilmoitetut nostoissa sallitut veto- ja leikkauskuormat ovat yhtä ankkuria kohti, kun betonin lujuus on C20/25. Valuankkureilla nostettaessa tulee kiinnityksessä käyttää vähintään kahta (2) ankkuria. Yhden kiinnikkeen peittäessä ei rakenneosa tai laite saa irrota, joka merkitsee sitä, että muille ankkureille tuleva kuorma ei saa ylittää kaksinkertaista kiinnikkeen mitoituskestävyyttä.

LANKARAKENNE OY

Telkkistentie 7, 70460 Kuopio

Puh. 017 - 2827 264, Fax 017 - 2828 413

www.lankarakenne.fi lankarakenne@lankarakenne.fi